

Dr Wera Grahn, Senior researcher,
NIKU, Oslo

Intersektionalitet och konstruktionen av norskhhet i samtida kulturminnesförvaltning

Dr Wera Grahn, Senior researcher,
NIKU, Oslo

Situering

- Etnolog, journalist
- Fil. Dr. i Genusvetenskap, Linköpings universitet
- Nordiska museet, Sjöhistoriska museet, Tekniska museet, länsmuseum i Östergötland, Upplandsmuseum
- Sedan 2007 på NIKU i Oslo, Seniorforskare

Tidigare publicerat arbeten om museers nutida identitetsskapande och demokratiska funktion:

Dr Wera Grahn, Senior researcher,
NIKU, Oslo

Wera Grahn

”Känn dig själv”

2006

NORDISKA MUSEETS DEVIS ”KÄNN DIG SJÄLF” uppmärksammar besökaren att lära känna sig själv genom museets historieförmedling. Andens mening i detta läger väcks avbildat i kulturmuseets demokratiska funktion som kort meddelar att alla medborgare oavsett kön, klass och etnisk bakgrund ska ha rätt att känna identiteten sig med och tilläggsvis sig kulturmuseet. Det är en av de demokratiska förhållande grundförutsetningarna som åter nämns för skattefinansierade museerinstitutioners verksamhet.

Med Nordiska museet i Stockholm som fokus undersöker den här avhandlingen hur kulturellt historiska museerrepresentationer förmas utgå i relation till både teoretiska och praktiska aspekter. ”Känn dig själv” och kulturmuseets demokratiska funktion. Devisen ”Känn dig själv” förhåller sig till alla alla med museet självt och därmed historien. Konstruktivitet av genus är i centrum, men utvecklar genus även med konstruktivitet av B. A. Moss, emellan, museer, museerallier och socialitet. En diskussion förs både om hur det ser ut idag och hur ett mer genusmedvetet tänkande skulle kunna integreras i museerinstitutioner.

”Känn dig själv” – Genus, historieförmedling och kulturellt historiska museerinstitutioner nämner även kulturellt historiska och konstnärliga uttryck som frågor om visuell museerinstitutionell och vilka berättelser som ”färd i tiden” som är möjliga.

I sin *Gender* avser sig Wera Grahn, Linköpings universitet. Hon har varit anställd på Avel. Nordiska museet som andra samfundsvetare. Tidigare har hon skrivit rapporter och artiklar i museer, som tex ”Tillgängliga genuset”. Före utgången om ”Känn dig själv” i Nordiska museet. *Steg för steg* (2005) och *Praktiska utgångspunkter till museerinstitutioner* i *Det demokratiska museet* (2005). Detta är hennes doktorsavhandling.

Linköpings universitet
HUMANISTISKA FAKULTETEN

Linköping Studies in Arts and Society, Dissertation No. 634
Linköping University, Institutionen för litteratur, Film, Genus, Linköping, 2006

FULLTEXT: <http://www.ep.liu.se/abstract.xsql?dbid=7271>

BESTÄLLNING: berit.starkman@tema.liu.se

NIKU, Oslo

Handbok i genusintegrering

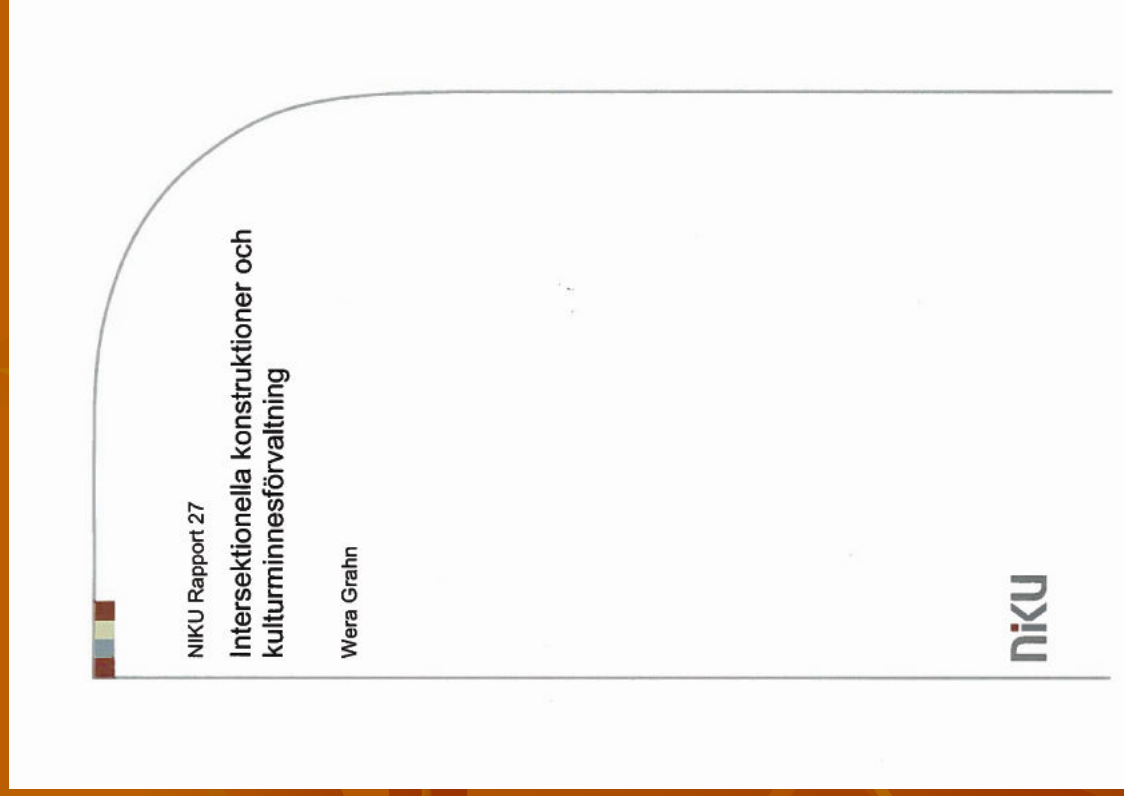

Beställning via Upplandsmuseet:
cecilia.bygdell@upplandsmuseet.se

Dr Wera Grahn, Senior researcher,
NIKU, Oslo

Hur norskhhet konstrueras genom kulturminnesförvaltningens fredningar:

- Vad säger urvalet och skrivningarna om kön, klass, etnicitet och nationalitet?
- Vilka sammansättningar premieras?

Rapport på NIKUs hemsida:
http://www.niku.no/archive/niku/publicasjoner/NIKU%20Rapport%20pdf/Rapport%2027_Intersektionella%20konstruktioner.pdf

Dr Wera Grahn, Senior researcher,
NIKU, Oslo

- Undersökning av Riksantikvarens fredningar 1997 till 2008:
 - Populär version på hemsidan
 - Vedtaken

Dr Wera Grahn, Senior researcher,
NIKU, Oslo

- Även undersökt annat relevant inom- och utominstitutionellt material
- Ytligt neutrala, men länkar ofta implicit sociala och etniska identiteter till skrivningarna

Varför är kulturminnen viktiga?

- Slagträ i konflikter
- Identitetsskapande funktion
- Skapar föreställningar om det samhälleligt och officiellt hedervärda, minnesvärda och önskvärda.
- Viktigt reflektera över vilka identiteter som medvetet eller omedvetet knyts till det som ett samhälle väljer att bevara

Kulturarvet har en demokratisk funktion

- Allas rätt att kunna identifiera sig med och tillgodogöra sig kulturarvet

Dr Wera Grahn, Senior researcher,
NIKU, Oslo

- FN:s deklaration om mänskliga rättigheter
- UNESCO:s konvention för kulturell mångfald (2005)
- Europarådets FARO-deklarationen (2005)
- Den Europeiska Landskapskonventionen

- Kulturpolitiskt mål i Sverige:
Kulturpolitiska proposition (1996/97:3)
SOU 1999:18
- De demokratiska aspekterna är t ex mycket tydligt artikuleraade i Riksantikvarieämbetets skrivningar
- Inte funnit detta lika explicit uttryckt i norska sammanhang

Vilka identiteter kommer till uttryck i presentationerna av fredningarna?

- Vem tillskrivs aktörskap?
- Hur är aktörskapet utformat?

Dr Wera Grahn, Senior researcher,
NIKU, Oslo

Klass och kön: Yrkesgrupper

- Ingen arbetsplats explicit fredad som arbetsplats för viss yrkeskategori
- Mansdominerade arbetsplatser finns med
- Kvinnodominerade arbetsplatser kan anas, men inget sägs explicit
- Problematiskt när inget sägs för tolkningen blir då oftast den redan rådande
- Manliga arkitekter är de centrala aktörerna

Samma bild förstärks i övriga materialet

- Män
- Vitnorska
- Vältbildade
- Samhälleligt elitskikt
- Överklassens finans-, affärsmän, skeppsredare, arkitekter, konstnärer

- Ju högre samhällsklass desto mer utvecklade personrelaterade narrativ
- Ju lägre samhällsklass desto större anonymitet
- Estetik, arkitektoniska och konsthistoriska värden
- Texterna dränerade på kvinnors liv och arbete

Gressåmoen fjellgård

Dr Wera Grahn, Senior researcher,
NIKU, Oslo

Alternativ berättelse....

- Kontakten mellan samer och bosättare

Dr Wera Grahn, Senior researcher,
NIKU, Oslo

Men ändå inte....

- 85 % av texten ringar in ett vitnorskt territorium
- Det ”naturliga” stoppet ”halvvägs”
- Ingenmanslandet som tas i vitnorsk rättmätig besittning
- Det samiska blir isolerade öar i ett vitnorskt kolonialiserat landskap
- Motsats till majoriteten att spegla sig i

Men kanske ändå...

- Samiska kvinnan Malena Thorkelsen (1872-1954) omnämns
- Enda kvinnan 2008 och en av ett fåtal totalt sett

Men marginaliseras

- Intimt tilltal, förlorar efternamnet
- Hennes viste fredas ej, hamnar utanför
- Ett alibi för ”den Etniska Andra”
- Ett försök till alternativ berättelse kan anas,
men når inte fram....

- Endast ett mycket smalt skikt av de norska samhällsmedborgarnas kulturarv finns representerat i fredningarna

Dr Wera Grahn, Senior researcher,
NIKU, Oslo

Hur kan detta förstås?

Dr Wera Grahn, Senior researcher,
NIKU, Oslo

Kulturminnernet

- Resultat av sedan begynnelsen dominerande estetiseringsprocesser
- Arkitekter och konsthistoriker yrkesmässig dominans > den egna gruppens värden lyfts fram

■ Uttryck för klassiskt vitt västerländskt
tänkande med rötter i positivismen och det
moderna projektet

Kultur

Maskulinitet

Vitnorskheter

Innanför Nationen

Natur

Femininitet

Etnisk minoritet

Utanför Nationen

Dr Wera Grahn, Senior researcher,
NIKU, Oslo

Intersektionell förståelse

- Kan ses som strukturellt uttryck för hur identiteter skapas i korsvägen mellan olika maktordningar
- Samhällen premierar ofta omedvetet vissa kombinationer av sociala och etniska kategorier framför andra

- I en kunskapsregim som inte premierar kvinnor, urfolk/minoriteter och de lägre samhällsskikten blir därför helt ”naturligt” att den samiska kvinnans kulturarv faller utanför ramarna
- Lika ”naturligt” blir det att vitnorska, välsituerade, välutbildade män hamnar innanför en kunskapsregim som premierar de här sociala kategorierna och tillsammans skapas de till symbol för det nationella.

- Omedvetna mentala kartor sätts i spel
- Självklar del i vårt tänkande som är så starkt inlemmat i oss att vi har svårt att tänka utanför dessa ramar och ställa kritiska frågor

- Mönstret inte unikt för Norge
- Del av en återkommande vit manlig västerländsk berättelse med liknande mönster i många länder

Dr Wera Grahn, Senior researcher,
NIKU, Oslo